

Motion till riksdagen

1987/88: K14

av Carl Bildt m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88: 22 om vissa grundlagsfrågor m. m.

Mot.
1987/88
K14-19

I propositionen läggs fram förslag på grundval av folkstyrelsekommitténs betänkande (SOU 1987: 6) Folkstyrelsens villkor. Propositionen behandlar ett flertal frågor varom enighet rått i folkstyrelsekommittén. Propositionen innehåller emellertid även förslag i fråga om riksdagens arbetsformer, bl. a. att finansutskottet och skatteutskottet skall slås samman till ett utskott och att samtliga utskottsplatser skall fördelas proportionellt. Det råder inte politisk enighet om dessa förslag. Tvärtom anfördes en gemensam borgerlig reservation i folkstyrelsekommittén vad gäller majoritetens förslag om nya regler för fördelning av utskottsplatser. Trots detta har förslaget tagits upp i propositionen.

Förutsättningen för arbetet med regeringsformen och de konstitutionella reformer som därefter genomförts har varit en bred anslutning i grundläggande frågor. Det har i vårt land ansetts ligga ett särskilt värde i politisk enighet kring konstitutionella och andra frågor av central betydelse för demokratins och parlamentarismens funktionssätt.

Frågor om riksdagens arbetsformer har av tradition behandlats internt inom riksdagen och utan sådana initiativ från regeringens sida som annars är det vanliga i lagstiftningsarbetet. Har en sådan fråga beretts i en av regeringen tillsatt utredning har det legat nära till hands att regeringen överlämnat utredningsförslagen till riksdagen utan något eget ställningstagande. Regeringen har nu i sin proposition konstaterat att bl. a. ovan nämnda förslag angående finans- och skatteutskotten samt fördelning av utskottsplatser enbart avser riksdagens interna arbetsformer. Departementschefen förordar därför att regeringen i dessa delar bara överlämnar förslagen till riksdagen för överväganden där. Överlämnandet tillgår emellertid på ett anmärkningsvärt sätt. Det sker genom att folkstyrelsekommitténs förslag till lagändringar upptas i det förslag till ändring i regeringsformen och riksdagsordningen som föreläggs riksdagen i propositionen. De lagförslag som regeringen sålunda säger sig icke ta ställning till innefattas i den hemställan som finns i propositionen (s. 68).

Regeringens förfarande i detta lagstiftningsärende är oacceptabelt. I praktiken vill regeringen styra riksdagens behandling av frågor som enligt fast konstitutionell praxis riksdagen självständigt skall handha. Regeringens bristande respekt i detta avseende framstår snarast som mer klan-

dervärd genom att den påstår sig överlämna frågorna till riksdagens eget avgörande.

Mot. 1987/88
K 14

Från konstitutionell synpunkt ter sig handlandet betänkligt även på det sättet att regeringen föreslår lagändringar samtidigt som den förklarar sig inte ta ställning till sagda lagförslag. Regeringen lämnar inte heller några motiveringar till förslagen. Därmed uppfyller propositionen inte det ovillkorliga krav härom som uppställs i 3 kap. 1 § riksdagsordningen.

Vad gäller förslagen i sak vill vi i detta sammanhang anföra följande. Frågan om proportionell fördelning av utskottsplatser har varit aktuell i tidigare utredningar. Grundlagberedningen tog upp frågan i sitt slutbetänkande (SOU 1972: 15). Den fäste avgörande vikt vid att de politiskt relevanta styrkeförhållandena i kammaren så nära som möjligt skulle komma att avspeglas i varje utskott. Den föreslagna ändringen vad gäller fördelning av utskottsplatser skulle däremot kunna resultera i att ett parti eller en grupp av partier som har majoritet i kammaren inte kommer att förfoga över en majoritet i alla utskotten.

Normalt förhåller det sig så att alla partier som uppnått 4 % av rösterna i riksdagsvalet också beretts plats i utskotten i förhållande till sin storlek. Detta har möjliggjorts genom att det parti som innehaft regeringsmakten har ansett det värdefullt att även det parti som utgör en del av dess parlamentariska underlag också är representerat i utskottet. Vid de flesta tillfällen har för övrigt enighet kunnat uppnås om utskottens sammansättning efter partiöverläggningar.

Folkstyrelsekommitténs motivering för förslaget att slå samman finans- och skatteutskotten var att riksdagen skulle få bättre möjlighet till ett samlat grepp om budgetfrågorna. Detta behov föreligger onekligen, men det gäller i första hand en samordning av den utgiftsprövning som sker i andra utskott än skatteutskottet. Samarbetet i frågor som rör statsinkomsterna erbjuder mindre problem, eftersom det endast är två utskott som är berörda.

En sammanslagning av finans- och skatteutskotten skulle alldeles klart medföra en arbetsbelastning som inte kan klaras med nuvarande villkor för utskottsarbetet i riksdagen. Skatteutskottet har under senare år tillhört de mest arbetstyngda utskotten. För finansutskottets del gäller att arbetsintensiteten periodvis blir mycket hög. Inte heller av arbetstekniska skäl är det således motiverat med en sammanslagning av dessa båda utskott.

Det finns skäl att företa en översyn av utskottsorganisationen i riksdagen. Därvid bör prövas hur man skall kunna nå fram till en mer samlad behandling av budgetens utgiftssida. Därutöver kan det finnas skäl att företa flyttningar av ärenden. Med anknytning till de ovan behandlade utskotten kan nämnas att frågor rörande bank och försäkring, som hittills mest betraktats som servicefunktioner åt näringslivet och därför legat i näringsutskottet, bör flyttas till finansutskottet, där kreditpolitiken och därmed de växande finansmarknaderna behandlas. Dessa frågor bör dock övervägas av riksdagen utan någon styrning från regeringens sida.

Hemställan

Mot. 1987/88
K14

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen avslår propositionen såvitt avser förslagen om proportionell fördelning av utskottsplatser samt sammanslagning av finans- och skatteutskotten.

Stockholm den 17 november 1987

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Bo Lundgren (m)

L Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Ingrid Sundberg (m)

Rolf Clarksson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Per-Olof Strindberg (m)